

Gyermekjogok érvényesülése az iskola- egészségügyben

Dr. Kristóf Csaba LL.M.

Egészségügyi, adatvédelmi és családjogi szakjogász

1991. évi LXIV. törvény a gyermek jogairól szóló, New Yorkban 1989.

Az első csoportba azon jogok tartoznak, amelyek szorosan kapcsolódnak az ellátáshoz:

- ▶ (a) a gyermek mindenkifelett álló érdekének a figyelembevétele őt érintő kérdésekben,
- ▶ (b) a gyermek családjától való elválasztásának tilalma (családban nevelkedés)
- ▶ (c) a lehető legjobb egészségi állapothoz való jog,
- ▶ (d) a szociális biztonsághoz való jog,
- ▶ (e) a megfelelő életszínvonalhoz való jog,
- ▶ (f) az oktatáshoz való jog,
- ▶ (g) a pihenéshez, játékhoz való jog stb.

Gyermekjogok

A harmadik csoportba a részvételt érintő jogok sorolhatók:

- ▶ (a) az ítélőképessége birtokában lévő gyermek az őt érintő kérdésekben szabadon kinyilváníthatja a véleményét, amelyet korára és érettségére tekintettel vesznek figyelembe,
- ▶ (b) a véleménynyilvánítás szabadsága, a tájékoztatáshoz való jog,
- ▶ (c) a gondolat- a lelkiismeret- és a vallásszabadás stb.

- ▶ Lényeges a gyermek **magánélethez való jogának** tiszteletben tartása, kultúrájának megismerése és gyakorlásának joga,
- ▶ A gyermekeknek joga van a **lehető legmagasabb szintű egészséghez**, valamint a betegségek kezelésének és az egészség rehabilitációjának elősegítéséhez.
- ▶ A gyermeknek joga van a **társadalombiztosítás igénybevételéhez**.
- ▶ A gyermeknek joga van a **fizikai, mentális, szellemi, erkölcsi és társadalmi fejlődéséhez megfelelő életszínvonalhoz**.
- ▶ Továbbá a gyermekjogokon túl hangsúlyozza mindkét szülő felelősségét a gyermek neveléséért és optimális fejlődésének biztosításáért

Gyermejjogok az eü. ellátásban

- ▶ a gyermek csak szükséges esetben kerüljön kórházba, ha olyan fekvőbeteg ellátásra van szüksége, amely más ellátással nem kiváltható.
- ▶ A gyermek joga, hogy szülei vagy törvényes képviselője vele lehessenek a kórházi tartózkodás teljes ideje alatt
- ▶ a gyermekeknek és szüleiknek egyaránt joguk van a koruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő tájékoztatáshoz
- ▶ Minden gyermeket óvni kell a felesleges vizsgálatoktól és kezelésektől, mely a hazai szabályozásban az emberi méltósághoz való jog keretén belül rögzített, miszerint az érintett betegen csak az ellátásához szükséges beavatkozások végezhetők el.
- ▶ A gyermekeket tapintattal és megértéssel kell kezelni és a magánéletüket tiszteletben kell tartani. Az Egészségügyről szóló törvény tárgyalja az emberi méltósághoz való jogot, mely szerint az egészségügyi ellátás nyújtása során a beteg emberi méltóságát tiszteletben kell tartani

Betegjogok, beteg gyermek jogai is

- ▶ egészségügyi ellátáshoz való jog
- ▶ emberi méltósághoz való jog
- ▶ kapcsolattartás joga
- ▶ gyógyintézet elhagyásához való jog
- ▶ tájékoztatáshoz való jog
- ▶ önrendelkezéshez való jog
- ▶ az ellátás visszautasításának joga
- ▶ egészségügyi dokumentáció megismeréséhez való jog
- ▶ orvosi titoktartáshoz való jog
- ▶ panasztétel joga

Betegjogok: Emberi méltósághoz való jog

- ▶ a gyermek magánszférájának és integritásának védelme
- ▶ személyiségi jogainak tiszteletben tartása
- ▶ gyökerei az alapvető orvosi és egészségügyi etikai normák tiszteletben tartásából fakadnak
- ▶ szeméremérzet tiszteletben tartása (tini nőgyógyászati vizsgálatok)
- ▶ megszólítás tisztelettel történjen - diszkrimináció mentesség életkori sajátosságok figyelembevételével
- ▶ egészségügyi dolgozó nem élhet vissza helyzetével a gyógyítás, illetve az ellátás során - türelem a gyermekkel szemben, korának megfelelő kommunikáció
- ▶ a beteg gyermek is csak méltányolható okból és ideig várakoztatható

Tájékoztatáshoz való jog

- ▶ kiemelkedő jelentőségű, az önrendelkezési jog gyakorlásának előfeltétele
- ▶ egyéniesített formában
- ▶ a gyermek számára érthető módon
- ▶ lelkiállapotára, életkorára és iskolázottságára tekintettel
- ▶ a gyermek jogosult a kezelésével kapcsolatosan kérdéseket feltenni - tájékoztatást kérni (mikor, mi történik az ellátás alatt)
- ▶ 16. életévét betöltött kiskorú véleményét ellátása kapcsán fokozottan figyelembe kell venni (helyettes döntéshozót nevezhet!)
- ▶ gyermek tájékoztatásában az empátia és a türelem jelentős szerephez jut

Önrendelkezési jog

A gyermek saját egészségügyi ellátását érintő véleményét figyelembe kell venni:

- ▶ Az egészségügyi ellátással kapcsolatos döntésekben a cselekvőképtelen, illetve a korlátozottan cselekvőképes kiskorú beteg véleményét a szakmailag lehetséges mértékig figyelembe kell venni.

Törvényes képviselő NEM utasíthat vissza:

- ▶ olyan ellátást melynek elmaradása esetén súlyos vagy maradandó károsodás következne be
- ▶ életfenntartó, életmentő kezelés sem utasítható vissza! Beleegyezés bírósági pótlása

KISKORÚSÁG, ÉLETKOR AZ EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSOKBAN

Kiskorú

- ❖ 18 év alatti, kivéve, ha házasságot köt (16+)

Kiskorú

**Cselekvőképtelen
(0-14 év)**

**Korlátozottan cselekvőképes
(14-18 éves)**

„Érett” kiskorú (16-18 éves)

KISKORÚSÁG, ÉLETKOR AZ EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSOKBAN

„Érett kiskorú” (16+)

Megnevezheti azt a cselekvőképes személyt, aki jogosult helyette

- ❖ **beleegyezés jogát gyakorolni**
- ❖ **visszautasítás jogát gyakorolni**
- ❖ **akit tájékoztatni kell**

Formai követelmények

- ❖ **közokiratban,**
- ❖ **teljes bizonyító erejű magánokiratban**
- ❖ **írásképtelensége esetén - két tanú együttes jelenlétében megtett nyilatkozattal**

KISKORÚ KÉPVISELŐJE

Törvényes képviselő

Szülők/Szülő

Szülők/Szülő

Gyám

Felügyeleti jog kérdése
Házass/elvált szülők
Külön élő szülők

Mindig van helyettes gyám
Gyermekevédelmi gyám

Nevelőszülő

Gyvt. 85. §. Gyám kezdeményezésre egyes feladatok tekintetében a nevelőszülő is lehet gyám! – Gyámhatósági okirattal igazolható

SZÜLŐI FELÜGYELET TARTALMA

A szülői felügyelet a kiskorú gyermek

- ❖ neve meghatározásának,
 - ❖ gondozásának,
 - ❖ nevelésének,
 - ❖ tartózkodási helye meghatározásának
 - ❖ vagyona kezelésének
 - ❖ törvényes képviselőtének jogát és kötelességét
 - ❖ a gyámnevezésnek és a
 - ❖ gyámságból való kizárásnak a jogát foglalja magában
- (Ptk. 4:146. §)**

A szülők egyenjogúak, fő szabály szerint mindkét szülő szülői felügyeleti jogának tartalma azonos.

SZÜLŐI FELÜGYELETI JOG JOGOSULTJA

Fő szabály

- ❖ a szülői felügyeleti jogot a szülők közösen gyakorolják, akkor is ha már külön élnek

(A szülők - eltérő megállapodásuk vagy a bíróság ellentétes döntése hiányában - a szülői felügyeletet is együttesen gyakorolják, tekintet nélkül arra, hogy a házastársi együttélésük fennáll-e [Csjt. 72. § (1) bek.])

Házas szülők

- ❖ mindkét szülőt megilleti, mindenki egyenjogú!!!

Külön élő szülők

- ❖ mindkét szülőt megilleti ellenkező bizonyításig (megállapodás, gyámhatóság, bíróság eltérő rendelkezése)

Elvált szülők

- ❖ Szülői felügyeleti jog tartalmától függ

kizárólagos

közös

SZÜLŐI FELÜGYELETI JOG FONTOS SZABÁLYOK

Kizárólagos felügyeleti jog esetén a különélő szülő

- ❑ **Szülői felügyeleti joga nem szűnik meg, csak szünetel**
- ❑ **A gyermek sorsát érintő lényeges kérdésben van döntési joga**

Gyermek sorsát érintő lényeges kérdések

- ❑ **a gyermeke nevének meghatározása és megváltoztatása,**
- ❑ **a szülőjével azonos lakóhelyén kívüli tartózkodási helyének,**
- ❑ **huzamos időtartamú vagy letelepedés céljából történő külföldi tartózkodási helyének kijelölése,**
- ❑ **állampolgárságának megváltoztatása**
- ❑ **iskolájának, életpályájának megválasztása**

(Ptk. 4:175. §)

SZÜLŐI FELÜGYELETI JOG FONTOS SZABÁLYOK, GYAKORI PROBLÉMÁK

- ❑ **Azonnali intézkedést igénylő esetben a szülő a gyermek érdekében – a másik szülő késedelem nélkül történő értesítése mellett – közös szülői felügyelet esetén is önállóan dönthet.**
- ❑ **Az egészségügyi szolgáltatótól CSAK! a szülői felügyeletet gyakorló szülő kérhet tájékoztatást**
- ❑ **Az egészségügyi szolgáltatók vélelmezik a közös felügyeleti jog fennállását, mindaddig, míg az ellenkezőjét egyik szülő nem bizonyítja (nyilatkozza) , mindkét szülőt kell tájékoztatni**
- ❑ **Amennyiben az egyik szülő a szülői felügyeletet egyedül gyakorolja, és ezt a tényt a szolgálató felé nyilatkozza vagy okirattal bizonyítja, az egészségügyi szolgáltató – ellenkező bizonyításig – nem követ el jogsértést, ha a tájékoztatást a másik szülő felé megtagadja (NAIH/2018/2186/2/V.)**

KISKORÚAKKAL KAPCSOLATOS SPECIÁLIS SZABÁLYOK

A szülői felügyeletet a kiskorú gyermek érdekeinek megfelelően kell gyakorolni, a gyermeknek joga van a megfelelő egészségügyi ellátáshoz, melyből következik, hogy kiskorú esetén a

**SZÜLŐI SAJÁT FELELŐSSÉGRE TÖRTÉNŐ HAZABOCSÁTÁS
ENGEDÉLYEZÉSE A KEZELŐORVOS ÁLTAL**

NEM LEHETSÉGES!

KISKORÚAK SPECIÁLIS JOGAI AZ EGÉSZSÉGÜGYBEN

- ❖ a gyermeket szüleitől akarata ellenére nem lehet elválasztani, kivéve, ha az elválasztás a gyermeknek érdekét figyelembe véve szükséges (Gyermekjogi egyezmény 3. cikk) – **Viziteken, vizsgálatokon jelen lehet a szülő**
- ❖ A kapcsolattartás jogát az Egészségügyről szóló törvény szerint a betegellátás és a többi beteg jogainak a tiszteletben tartásával lehet gyakorolni- **a beteg gyermekhez a szülőkön kívül érkezhettek látogatók is!**

KISKORÚAKKAL KAPCSOLATOS SPECIÁLIS SZABÁLYOK

Beleegyező nyilatkozatra vonatkozó szabályok

- ❖ **Beleegyezés szóban/írásban/ráutaló magatartással**
- ❖ **Invazív beavatkozásokhoz írásban**
- ❖ **Szülő/törvényes képviselő döntheti el, az orvostól kapott részletes tájékoztatás birtokában, hogy mely beavatkozások elvégzésébe egyezik bele, illetve melyeket utasítja vissza, de ez nem lehet a gyermek érdekeivel ellentétes**

KISKORÚAKKAL KAPCSOLATOS SPECIÁLIS SZABÁLYOK

Beleegyező nyilatkozatra vonatkozó szabályok

- ❖ **Az egy sorban nyilatkozattételre jogosultak ellentétes nyilatkozata** esetén a beteg egészségi állapotát várhatóan legkedvezőbben befolyásoló döntést kell figyelembe venni.

KISKORÚAKKAL KAPCSOLATOS SPECIÁLIS RENDELKEZÉSEK

**Nincs szükség beleegyező nyilatkozatra/nem utasítható
vissza az ellátás**

- ❖ **ha az adott beavatkozás vagy intézkedés elmaradása a gyermek egészségét vagy testi épségét súlyosan veszélyezteti**
- ❖ **A gyermek közvetlen életveszélyben van**

(Eü tv. 17. §. (2))

KISKORÚAKKAL KAPCSOLATOS SPECIÁLIS RENDELKEZÉSEK

Vélelmezni kell a beleegyezést

- ❖ **invazív beavatkozások esetén, a törvényes képviselő nyilatkozatának beszerzése késedelemmel járna és a beavatkozás késedelmes elvégzése a beteg egészségi állapotának súlyos vagy maradandó károsodásához vezetne.**

Eü tv. 17. §. (1)

GYERMEKVÉDELMI JELZŐRENDSZER

Gyermekvédelmi jelzőrendszer

- ❖ Gyermekvédelmi jelzőrendszerhez kapcsolódó feladatai vannak az egészségügyi szolgáltatóknak is (Gyvt. 17. §.)
- ❖ Felsorolt Intézmények, és személyek kötelesek jelzéssel élni

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

SZOCIÁLIS ÉS GYERMEKVÉDELMI
FŐIGAZGATÓSÁG

MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

Gyermekvédelmi jelzőrendszeri jelzés

Bántalmazás/súlyos elhanyagolás/gyermek önmagának előidézett súlyos veszélyeztető magatartás
Hatósági eljárást kell kezdeményezni

Veszélyeztetettség-
Gyermekjóléti Szolgálat felé jelzéssel kell élni

JELZŐRENDSZERI FOGALMAK

Veszélyeztetetés

❖ **Veszélyeztetettség olyan állapot, ami**

a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza

Bántalmazás+ súlyos elhanyagolás= rossz bánásmód

A rossz bánásmód lehet fizikai, érzelmi, szexuális és egyéb jellegű, és megvalósulhat aktív (cselekvő) és passzív (elhanyagoló) magatartással, a gyermeket rossz bánásmód érheti családon belül, illetve családon kívül.

Gyermekbántalmazás: ha valaki testi-lelki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy, ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt – noha tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelzi!

JELZŐRENDSZERI ALAPFOGALMAK

Módszertani útmutató hasznos infók

- ❖ Észlelés esetén a titoktartás jogszabály alapján fel van oldva! Kötelezettség a jelentés, legnagyobb kockázat a nem jelentés!
- ❖ Gyanú esetén jelzés – a jelzést tevőnek ennek során nem kell mérlegelnie a veszélyeztetettség súlyosságát
- ❖ Jelzőrendszeri tagok között a kommunikáció, adattovábbítás megengedett!
- ❖ Családon belüli erőszak kiskorú szemtanúját is úgy kell tekinteni, mint veszélyeztetett, úgy kell tekinteni, mintha a bántalmazás ellene is irányulna

Módszertani útmutató hasznos infók

- ❖ Azonnali szükségessége írásbeliségtől tekinteni intézkedés esetén el lehet

Iskolaegészségügyi ellátás

- ▶ A gyermek emberi méltósága a vizsgálatok során
- ▶ Egyszerre több gyermek ellátása
- ▶ Adatvédelem
- ▶ A tájékoztatás kit illet
- ▶ Beleegyezés kérdése
- ▶ Szülők közötti véleménykülönbség
- ▶ A szülő és az iskolaorvos , védőnő konzultáció lehetősége
- ▶ A speciális ellátást igénylő gyermekek
- ▶ Szűrések
- ▶ Ki van jelen az ellátásnál
- ▶ Kötelező védőoltások
- ▶ Az egészségügyi dokumentáció az oktatási intézményben

Köszönöm a figyelmet!